

Bildande av Västra Alderängarna naturreservat i Mora kommun

Beslut

Mora kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Naturreservatets slutliga gränser märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Mora kommun med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Mora kommun fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av § förordningen (1998:1252) om områdesskydd till miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Mora kommun i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Uppgifter	
Namn	Västra Alderängarna
Kommun	Mora
Län	Dalarna
NVR id	1113876
Natura 2000-beteckning	Ingår ej i nätverket
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger 15 km norr om Mora tätort, vid Österdalälven
Naturgeografisk region	Vågig bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Huvudsaklig karaktär	Inlandsdelta klapperstensfält slättermarker
Förvaltare	Mora kommun
Fastigheter	Östnor 192:1, 168:1 (kommunal ägo) Östnor 98:1, 53:1, 237:1, 246:1, 293:1, 344:1 (privat ägo)
Lantmäteriärende	Inmätt av Mora kommuns mätavdelning

Areal	Total areal: 58 ha
	Skogsareal: 28 ha
	Sumpskogsareal: 25 ha
	Vattenareal: 5 ha

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet med naturreservatet är att bevara den variationsrika miljön med vattensamlingar, sumpskogar, äldre lövskogsområden, branta öppna sandpartier, gamla slättermarker, och klapperstenstränder längs Österdalälven. Vissa områden med särpräglade växt- och djurliv och inte minst med rik insektsfauna, ska få utvecklas fritt. Möjligheter till naturvårdande skötselåtgärder och eventuell naturvårdsbränning samt skötselåtgärder på slättermarker och klapperstensfält kvarstår.

Skydda och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter

Syftet är att genom naturvårdande skötselåtgärder, såsom exempelvis borttagande av gran och tallplanteringar, se till att öppna gamla slättermarker och klapperstensfält som representerar de naturliga översvåmningsmarkerna i Alderängarna. Syftet är också att skydda och gynna äldre lövskogsområden längs vattenlinjerna och givetvis bevara sumpskogsområdena. Gamla slättermarker kommer att öppnas och skötas för en gynnsam utveckling. Dessutom är syftet att påskynda utvecklingen av höga naturvärden i delområden där naturvärdena idag är låga.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Naturreservatet har även som syfte att, i den mån höga biologiska värden inte påverkas negativt, underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett område av stort skönhetsvärde.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets livsmiljöer samt växt och djursamhällen
- Återställa och bruka de gamla slättermarkerna. Öppna klapperstensfälten. Avverka/naturvårdsbränna gran och

tallplanteringar med inriktning att gynna uppkomsten av lövssuccessioner.

- Anlägga stig och restaurera höladan för att underlätta besök

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologiska värden

Alderängarna ligger vid en utvidgning av Österdalälvens älvplan på ca 165 m ö h. Här har ett flackt sand- och klapperstenområde utvecklats på älvens nivå, medan omgivningen reser sig brant och här utgörs av Moradeltats finare sandavlagringar. Områdets berggrund är sandsten. De varierande topografiska och hydrologiska förhållandena har starkt bidragit till områdets särprägel och dess specifika naturvärden. Vissa av de branta niporna präglas av solinstrålning och torka, medan bottenplanet är en labyrint av vattenvägar, källor och kärr i omväxling med torrare, grus- och klapperstensvallar.

Den vegetationstyp som särskilt utmärker området är dock klapperstenstranden, som saknar motstycke i Dalarna. Återkommande översvämningar har skapat dessa marker och bildar förutsättning för en märklig flora med många sällsynta arter. Typiska arter är kattfot, ängsvädd, käringtand och norrlandsviol. Några sällsynta eller märkliga arter som påträffats på klapperstenstränderna är fjällarv, knägräs och daggvide.

Kulturhistoriska värden

Tack vare de återkommande översvämningarna, och det plana sandunderlaget har Alderängarna utgjort ett värdefullt område för fodertäkt. Äldre bilder visar ett nästan helt öppet landskap med spridda ängslador. Sedan 1940 talet har denna verksamhet snabbt avklingat, varvid snabb igenväxning med lövskog har skett. Detta förlopp har ytterligare förstärkts av Österdalälvens reglering. Slåttern återupptogs dock i mitten på 1980-talet inom ett område som idag hävdas genom Mora kommuns försorg. En milstolpe av gjutjärn finns kvar vid riksväg 70.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Mora kommun att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - a. transportera ut älg eller hjort med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - b. för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Mora kommun,
7. bedriva jakt av annat än: älg, räv, rådjur, mink, mård, bäver, hare och grävling,
 - a. eftersök och avlivning av skadat vilt får utföras av behörig person och med användande av okopplad hund,
 - b. av myndigheten beslutad skyddsjakt får utföras av behörig person och användande av okopplad hund,
8. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - a. att sätta upp saltsten,
 - b. att lämna den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter,
 - c. utfodring av småfåglar är tillåtet,
9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov,

2. Restaureringsåtgärder och naturvårdsbränning av klapperstensfält. Återställning och skötsel av ängsmarker. Skötselåtgärder som gynnar lövskogsutveckling, huvudsakligen genom uttag av gran. Restaureringsinsatser och biologisk återställning av Österdalälven. Områdena framgår av karta i bilaga 3,
3. Undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte,
4. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av invasiva arter.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - a. insamling av löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark,
3. cykla eller rida på annat än på härför markerad led,
4. elda utöver på av Mora kommun iordningställda platser,

Vidare är det förbjudet att utan Mora kommuns tillstånd:

5. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter), Matsvamp får givetvis plockas i reservatet,
6. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Förtydliganden av föreskrifter

A i punkterna A1 – A9; C1 – C4 förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och områdets växter och djur.

A6 regleras terrängkörning. Angående undantag från föreskrifter som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" ska i detta sammanhang inte tolkas lika strikt som "märken". Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras

A9 förbjuder korttidsjakt. Med korttidsjakt avses dagkort och andra avtal kortare än ett år. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättshavare – de ska alltså bedriva jakt tillsammans.

B Punkterna B1 - B3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Mora kommun bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd.

Dispens

Mora kommun får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Natur- och friluftsvärden

Alderängarna ligger vid en utvidgning av Österdalälvens älvplan på ca 165 m ö h. Här har ett flackt sand- och klapperstenområde utvecklats på älvens nivå, medan omgivningen reser sig brant och här utgörs av Moradeltats finare sandavlagringar. Områdets berggrund är sandsten. De varierande topografiska och hydrologiska förhållandena har starkt bidragit till områdets särprägel och dess specifika naturvärden. Vissa av de branta niporna präglas av solinstrålning och torka, medan bottenplanet är en labyrint av vattenvägar, källor och kärr i omväxling med torrare, grus- och klapperstensvallar.

Vegetationen är hedartad med ris och lavar på de torra niporna, med mosippa, getväppling och backstarr som intressanta inslag. Nedåt i branterna blir vegetationen frodigare med gran och asp i trädskiktet. På älvplanet dominerar fuktiga lövskogar som vuxit upp på den forna slåttermarken och vattenstråk. Glasbjörk, gråal och hägg dominerar ofta i sällskap av ett snårigt buskskikt med bl a olvon.

På grund av Österdalälvens reglering påverkas inte klapperstensområdena av översvämningar och iserosion längre. En primärsuccession av tall och björk dominerar klapperstensfälten idag. Högre liggande älvplan har intagits av granskog med stort björkinslag. Våtmarker i form av källkärr eller strand och översvämningsskärr finns här och var. Dessa innehåller ofta en intressant flora med bl.a hybrider mellan skav- och smalfräken i stor mängd.

Den vegetationstyp som särskilt utmärker området är dock klapperstenstranden, som saknar motstycke i Dalarna. Återkommande översvämningar har skapat dessa marker och bildar förutsättning för en märklig flora med många sällsynta arter.

Även svampfloran på klapperstenstränderna är särpräglad med arter som gyttrad nästsvamp, potatisrottryffel och hartryffel.

Av däggdjur påträffas de för trakten typiska. Bävern sätter sin prägel på lövskogen längs vattendragen. Utter och lodjur observeras regelbundet. Fågellivet är rikt tack vare lövrikedomen och tillgång till hålträd. Mindre hackspett, stjärtmes, spillkråka och slaguggla hör till häckfåglarna i skogspartierna. På klapperstensfälten häckar mindre strandpipare. Kungsfiskare och backsvala har periodvis häckat i erosionsbranterna.

Alderängarna är omtalat för det intressanta insektslivet, särskilt vad gäller fjärilsfaunan. Arter som väddnätfjäril, kovetenätfjäril och brun gräsfjäril har minskat starkt i landet men påträffas ännu i området. Artrikedomen är främst knuten till de öppna klapperstensfälten som är mycket skyddsvärd ur ett nationellt perspektiv. Flera av fjärilsarterna utnyttjar den artrika örtvegetationen som exempelvis ängsrutemal, kärringtandmal och kattfotsfjädermot

Tack vare de återkommande översvämningarna och det plana sandunderlaget, har Alderängarna utgjort ett värdefullt område för fodertäkt. Äldre bilder visar ett nästan helt öppet landskap med spridda ängslador. Sedan 1940 talet har denna verksamhet snabbt avklingat, varvid snabb igenväxning med lövskog har skett. Detta förlopp har ytterligare förstärkts av Österdalälvens reglering. Slåttern återupptogs dock i mitten på 1980-talet inom ett område som idag hävdas genom Mora kommunsförsorg. En milstolpe av gjutjärn finns kvar vid riksväg 70

Planeringsbakgrund

Detta beslut om att skydda Västra Alderängarna som naturreservat bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Ett permanent skydd av Västra Alderängarna bidrar till att uppfylla

miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken).

I Mora kommuns översiktsplan (laga kraft 2006-06-19) finns intilliggande naturreservat Alderängarna och Salunäbb beskrivna. Alderängarna är också noterat som Natura 2000 område.

Alderängarna ingår i det geologiska riksintresset Morafältet som utgörs av ett senglacialt isälvsdelta.

Detaljplan och andra områdesbestämmelser finns inte för Västra Alderängarna

Ärendets handläggning

Alderängarnas västra del uppmärksammades i samband med en planerad avverkning 2012. Bengt Oldhammer utförde en översiktlig naturvärdesinventering av västra delen av Alderängarna 2013. Inventeringen visade att området hade mycket höga naturvärden. Mora kommun sjösatte den gamla planen att göra återstoden av Alderängarna till naturreservat. Efter godkännande av Länsstyrelsen i Dalarna fick Mora kommun ett beslut om förhandsbesked om bidrag till markåtkomst, för den planerade utvidgningen av naturreservatet Alderängarna, av Naturvårdsverket. Markförhandlingar inleddes 2014 av NAI Svefa med 19 fastighetsägare, som resulterade i att 6 stycken intrångsavtal har slutits och köp av 2 fastigheter. Markförhandlingarna slutfördes sensommaren 2015.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Mora kommun gör följande bedömning

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Området liknar mycket intilliggande reservat Alderängarna med klapperstensfält, vattenvägar och gamla slätterängar i olika grader av igenväxning. Österdalälven, som delvis ingår i reservatet, behöver omfattande restaureringsarbeten för att uppnå god ekologisk vattenstatus. Västra Alderängarna naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och

långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Mora kommun beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte och områdets naturvårdens ska bevaras för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna intressen som sjukvårdstransporter, jakt och friluftsliv. Mora kommun bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Terrängkörning på barmark regleras i huvudsak i terrängkörningslagen och utvecklas i föreskrift A6 och C2. Föreskriften syftar till att minimera skador på mark och vegetation. I detta fall utgörs stora delar av naturreservatets naturvärden av områden med vatten och gamla ängsmarker vilket innebär att skoterkörning därför är förbjudet även på snötäckt mark inom reservatsområdet. Avvägningen bedöms tillgodose friluftslivets intressen och behovet av skydd för mark och vegetation

I B-föreskrifterna medges åtgärder såsom exempelvis uppmärkning av reservatet, skötsel av naturvärden och av anläggningar för friluftslivet, samt uppföljning, för att syftet med naturreservatet ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Skötsel genom avverkningar, naturvårdsbränning, ängsskötsel är nödvändig för att återskapa vissa naturvärden. Restaureringsinsatser och biologisk återställning av Österdalälven är nödvändiga för att rädda fiskpopulationen. Skötselåtgärder utföres av reservatförvaltaren. Uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär

Följande synpunkter har redovisats under remissen

Mora jaktvårdskrets har lämnat yttrande som i stort sett är likalydande med **Östnors Viltvårdsområdes** yttrande. **Svenska Jägareförbundet** har på uppdrag av **Jägareförbundet Dalarna** lämnat ett mera ingående yttrande. Man motsätter sig förslaget till jaktförbud föreskrift A7, föreskrift A8 om utfodring och åtel samt föreskrift A9 om kortidsjakt. Motiveringen är att förbudet inte behövs för att uppnå reservatets syfte. Man menar också att fälljakt bör tillåtas på exempelvis räv, mink och mård. Man pekar vidare på vikten av bestandsreglerande jakt på bland annat mink, kanadagås, mårdhund och vildsvin. Slutligen önskar man att jakt på skadskjutet eller trafikskadat vilt ska få bedrivas inom reservatet liksom jakt på invasiva arter och på av myndighet beslutad skyddsjakt.

—Mora kommun anser att vissa av de invändningar som förs fram är befogade och medför justering av föreskriften A7. Jaktföreskrifterna är anpassade till intilliggande reservat Alderängarna som bildades 1998. Vad gäller undantag för eftersök av skadat vilt bör detta självklart gälla, liksom möjligheten att jaga sådant vilt som beslutats av myndighet.

Fångst med fälla innebär att fällor av större eller mindre storlek placeras i terrängen. Denna jaktform bedöms inte vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte. Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett ”orört” område och kan upplevas negativt av friluftslivet, vilket bedöms väga tungt eftersom Alderängarna är ett mycket populärt besöksmål. Beträffande jakt som initieras av förvaltaren kan denna utföras med stöd av föreskrift B4. Där kan fälljakt på exempelvis mink, bli aktuellt, då minkfångst är motiverad ur naturvårdssynpunkt och fällfångst är den enda realistiska metoden. Att utfodra djur kan leda till skador på omkringliggande mark och behöver också förläggas till mark som inte är känslig. Eftersom naturreservatet har betydelse för friluftslivet är bedömningen att utplacering av fällor samt utfodring och åtling inte är lämplig inom naturreservatet. Samtidigt torde risken för svält för djur som rör sig i naturreservatet inte påverkas då utfodring är möjligt i kringliggande marker. Undantag medges för utfodring av småfågel och uppsättning av saltsten, då denna åtgärd är begränsad och inte bedöms påverka områdets naturvärden och upplevelsevärden negativt.

När det gäller förbudet mot korttidsjakt så motiveras det av att jakt är en aktivitet som medför vissa särskilda risker för att naturvärden i området skadas där den utförs, exempelvis genom störningar av andra djurarter än de som jagas eller körskador när fällt vilt ska transporteras ut. Dessa risker minimeras när jägare har god lokalkännedom.

Havs- och Vattenmyndigheten tillstyrker förslaget, **Skogsstyrelsen** har inget att erinra och **Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)** avstår att yttra sig. **Länsstyrelsen** påpekar vissa redaktionella förändringar. **Dalälvens fiskevårdsområdesförening** och **Enskilda sakägare** har inte haft några synpunkter på förslag till beslut.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Ett permanent skydd av Västra Alderängarna medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen *Levande skogar*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Mora kommun bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon

konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl med syfte att bevara biologisk mångfald, skydda och vårda värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behov av områden för friluftsliv anser Mora kommun att Västra Alderängarna ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder kommer med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap 5,6 eller 30 §§ miljöbalken, omfattas av dispens eller tillståndskrav. Mora kommun vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller av bestämmelser i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet, i den mån var där sägs strider mot föreskrifterna i naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9§ i lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Delar av Österdalälven i naturreservatet omfattas av strandskyddet. Inom 100 meter från vattendragets kant är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer, uppföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte samt utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurlivet. För att få tillåtelse att utföra en förbjuden åtgärd kan det förutom dispens från reservatsföreskrifterna även krävas dispens från strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 13–15 §§ miljöbalken

Kungörelse

Beslutet ska kungöras på kommunens anslagstavla och webbplats samt i ortstidning enligt 27 § förordningen om områdesskydd. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Länsstyrelsen genom skrivelse till Mora kommun, se bilaga 4

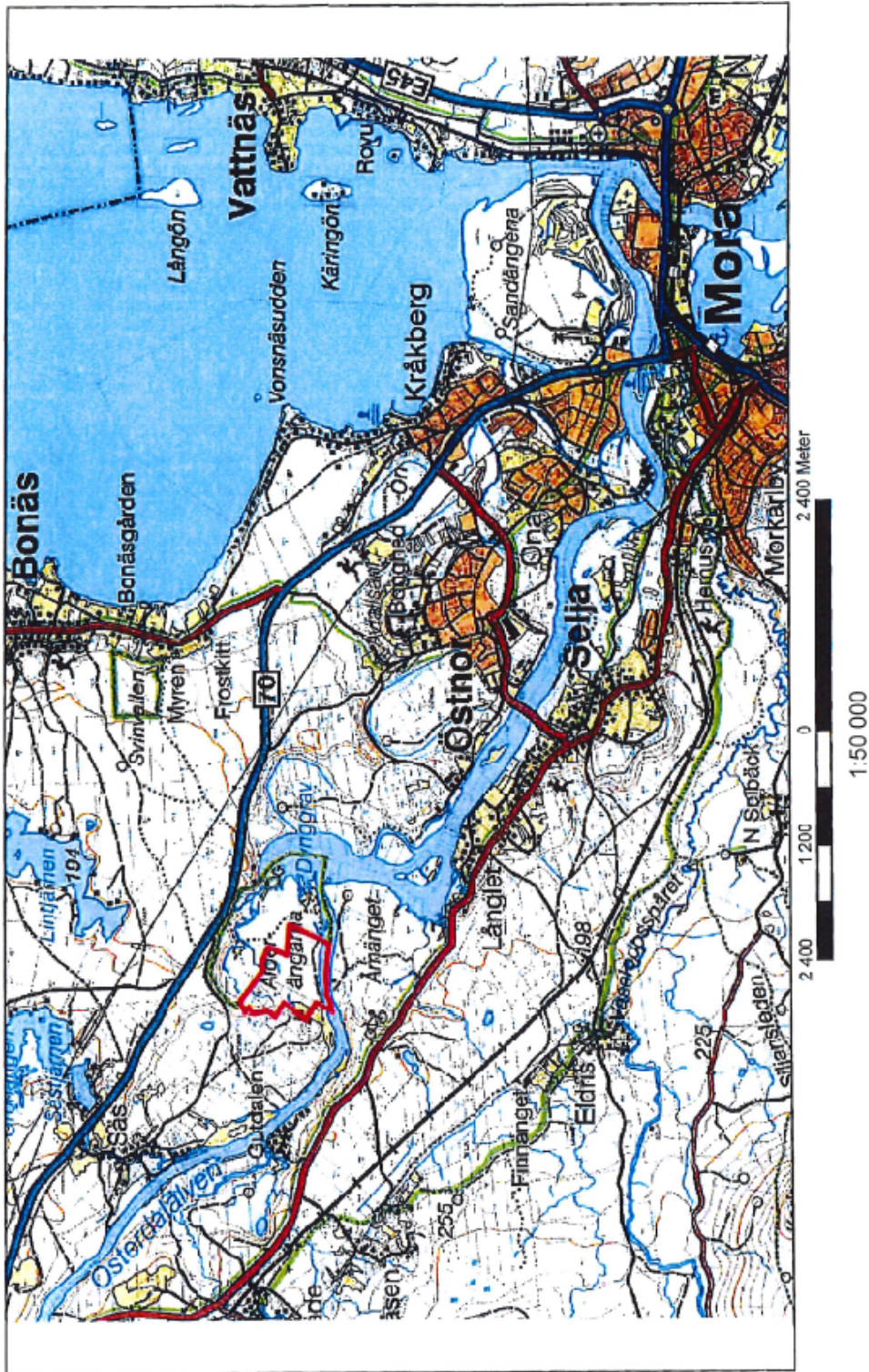
Beslut i detta ärende har fattats av Kommunfullmäktige i Mora kommun enligt protokoll 2020-05-04 § 92, (KS 2020/00078-4)

Bilagor

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

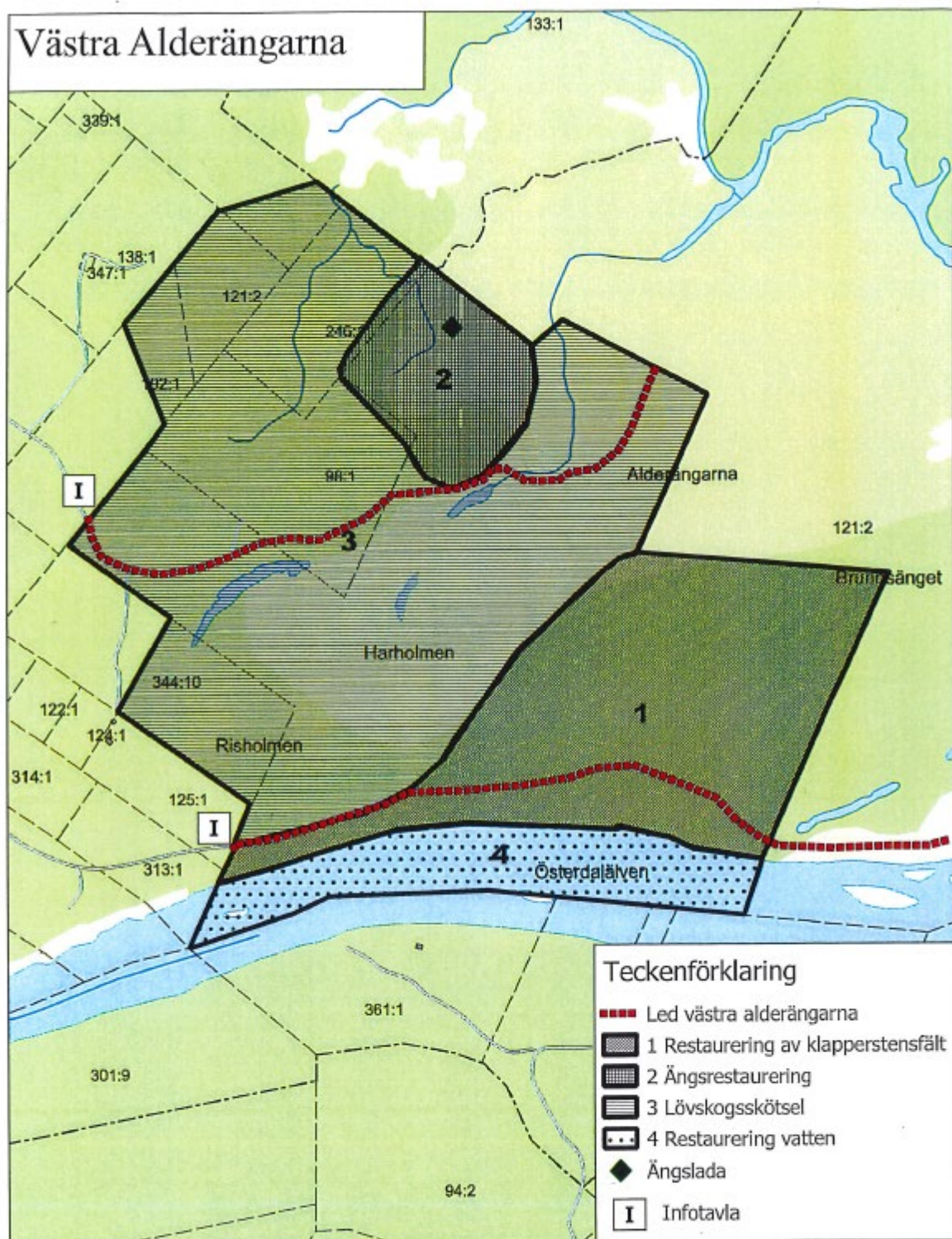
Översiktskarta

Översiktskarta Västra Alderängarna naturreservat, Mora kommun Bil. 1

Beslutskarta

Bil. 2

Miljökontoret
MORA | ORSA

0 50 100 150 200 250 300 350 400 450 500 m

Utskriftsdatum 2019-03-18T14:31:02.052 Skala 1:6000

N

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet Västra Alderängarna

Foto av Johan Selling, troligen vid förra sekelskiftet (enligt Romson 1991). På bilden ses rasbranten öster om Dynggrav med nipan Salunäbb (dubbelnipa, geologiskt unikt) i förgrunden och Alderänget i bakgrunden.

Innehåll

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet Västra Alderängarna	1
Beskrivningsdel	2
Beskrivning av området.....	3
Geovetenskap	3
Biologi.....	5
Vegetation och flora	5
Plandel	13
Avvägningar mellan bevarandevärden	13
Prioritering mellan bevarandevärden	14
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	14
Skötselområde 1: Klapperstensfält	14
Skötselområde 2: Slätterängar och äldre ängsmarker	15
Skötselområde 3: Lövskog.....	17
Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar	19
Skötselområde 6: Område för fri utveckling	19
Jakt och fiske	21
Dokumentation och uppföljning	21
Dokumentation	21
Uppföljning.....	21
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	22
Bilagor.....	22

Beskrivningsdel

Administrativa data	
Namn	Västra Alderängarna
NVR id	1113876
Natura 2000-beteckning	
Län	Dalarna
Kommun	Mora
Markslag enligt NAI Svefa och Skogsstyrelsen	

Tallskog	17 ha
Sumpskog	25 ha
Lövblandad barrskog	11 ha
Vatten	5 ha
Totalt	58 ha
Rättigheter	Jakträttigheter Östnor VVO Fiskerättigheter Dalälvens fvo
Bebyggelser och anläggningar	Slogbod, ängslador
Förvaltare	Mora kommun

Beskrivning av området

Geovetenskap

Alderängarna ligger vid en utvidgning av Österdalälvens älvplan på ca 165 m ö h. Naturområdet består av ett inlandsdelta med klapperstensfält, lövskogar, sumpskogar, sandåsar och gamla slättermarker. Här har ett flackt sand- och klapperstenområde utvecklats på älvens nivå, medan omgivningen reser sig brant och här utgörs av Moradeltats finare sandavlagringar. Områdets berggrund utgörs av sandsten. De varierande topografiska och hydrologiska förhållandena har starkt bidragit till områdets särprägel och dess specifika naturvärden. Vissa av de branta niporna präglas av solinstrålning och torka, medan bottenplanet är en labyrinth av vattenvägar, källor och kärr i omväxling med torrare, grus- och klapperstenvallar. Österdalälven gör en 90-gradig böj vid Alderängarna och Dynggrav och där har, under vintrarna i århundraden och årtusenden, ansamlats mängder av issörja och isblock vid älvens utlopp, Alderängarna är sista forsen före Siljan. Dessa översvämningar har delvis i flera avseenden format Mora och var bebyggelsen ligger. Sandområdet kallas Morafältet och är ett av Nordens största och formrikaste isälvsdeltan, floddeltan och dynfält. Det avgränsas av meandrar och den framträdande Bonäslinjen, en strandlinje bildad vid Fornsiljan (Nordiska Ministerrådet 2001). Själva Alderängarna vid älven består däremot av sten, klappersten. Här avsattes nämligen det grövsta materialet vid isavsmältningen. Kombinationen av klappersten och sand är det som utmärker Alderängarna mer än något annat. Mest unikt ur biologisk synpunkt är klapperstensområdet. Själva rännorna i klapperstensbädden är formade av isdämningserosion och flera av dem fungerar än idag genom underjordisk dränering och källflöden.

Bild ur Länsstyrelsens inventeringsrapport från 1976. Observera hur isen eroderat hela mynningen av älven ner mot Dynggrav

Alderängarnas särprägel med klappersten som det en gång såg ut. Den öppna marken skapad genom erosion av vatten och is sedan årtusenden. Foto: Bengt Oldhammer

Islossning på klapperstensmarken under 1980-talet. Buskar och ris fryser fast i isen och slits sedan loss. Foto: Bengt Oldhammer

Länk till geolagret på SGUs hemsida. Där man hittar info om bland annat jordarter och berggrund.

<http://www.sgugeolagret.se/GeoLagret/?&site=DefaultUser>

Biologi

Vegetation och flora

Alderängarnas fenomenala artrikedom beror på att ett stort antal biotoper finns på liten yta: ängar, sumpskog, klappersten, åar, älv, myr, blandskog av många olika slag, lövskog, källdrog, sandnivor. Dessutom är skogen luckig, olikåldrig och med död ved i olika form. När dessa miljöer ligger i ett mosaikartat landskap uppstår kantzoner, ekotoner, som ökar artrikedomen ytterligare. Vid Alderängarna går det att finna ett tiotal busk- och träarter intill varandra, vilket är synnerligen ovanligt i dagens landskap. När alla klapperstensmarker var öppna vid Alderängarna fanns det otroliga mängder av fjällnejlika och kattfot. Sedan några årtionden är utvecklingen den att kattfot och fjällnejlika minskar då raggmossan breder ut sig. Sedan följer ljung och slutligen tallskog. Klapperstensmarkerna har en ymnig blomprakt och särskilt märks fjällnejlika som ofta besöks av svävfluglik dagsvärmare som står stilla i luften framför blomman likt en kolibri. Andra växter är

kattfot, käringtand, ängsvädd, knägräs, fjällarv och brokiris. När solen ligger på blir lokalklimatet mycket varmt, stenarna magasineras också värme. Bombmurklan växer på sandmark i fuktig miljö intill granar. Arten har hittills förgäves eftersökts i västra delen vid källorna som hyser exakt rätt miljö. För övrigt när det gäller svamp kan nämnas Dan Broströms sammanställningar som omfattar cirka 300 arter och varieteter (bilaga 3). Flera arter har koppling till gran. Bengt Oldhammer besökte Västra Alderängarna 2013 och observerade då liten spiklav *Calicium parvum* (rikligt), älvfräken och mindre mörkborre som är en naturskogsindikator och vanligen ersatt med större mörkborre i skogsbrukat landskap. I sydvästra delen av nipan återfanns också garnlav, gammelgranslav och knärot.

Skogstillstånd

Skogarna i området är ännu inte helt enhetligt slutna. Det finns gläntor av olika slag som en följd av gamla slåtterängar, vattendrag, lokar, avverkningar och vägar. Sådana skogar med gläntor var förr legio i skogslandskapet, men idag är det täta, jämnåriga skogar nästan överallt. Det finns flera rödlistade fjärilar i luckig blandskog med barr och högvuxen asp, däribland svartfläckig högstjært, mindre träfjäril. Om tall och gran tillåts bli gamla och lavbehängda kan de i bästa fall utgöra hemvist för någon eller några av våra allra mest sällsynta fjärilar, t ex barrskogslavfly och barrskogsfjällfly. Arternas ekologi och utbredning diskuteras av Eliasson (2013). Han nämner särskilt vikten av gammal skog som ligger på låg höjd över havet där temperaturen är bättre, så som är fallet vid Alderängarna, i jämförelse med de mer nordligt och högt belägna taigamiljöerna i Mora. I området är gammal skog sällsynt men finns vid källorna samt i vissa sluttningar. På sikt blir skogen gammal i niporna och därovan. Skötsel krävs dock eftersom skogen ovanför niporna håller på att bli alltför tät.

Även många skalbaggar trivs i äldre skog, mycket beroende på om det finns skoglig kontinuitet och hur omgivande landskap ser ut. I allmänhet har kulturmarker för dålig kontinuitet på arter som kräver naturskogsartade bestånd av olika slag. På sikt bör man dock vara öppen för att spridning utifrån kan förekomma, om lämpliga substrat då finns tillhanda. Tallskogen intill niporna i västra och norra delen är sedan gammalt delvis brandpåverkad med inslag av asp. Troligen hade bränderna delvis koppling till de förr vanliga kolmilorna i Bonäsfältet

Fauna

Bävrarna är aktiva i Alderängarna. De fäller en hel del träd och äter upp mycket lövboskar. Det finns flera dussin bäverdämmen av olika storlek. Förekomsten av sandödlor från Bonäsfältet och ner till Alderängarna i östra delen är känd, men det finns även fynduppgifter från västra delen av

Alderängarna, inklusive klapperstensmarken. Det är helt enkelt så att sandödlan tidigare förekom över hela Bonäsområdet i ett stort område. Idag återfinns endast spillror, och dessa är under utdöende. Även sandlevande steklar har drabbats av igenväxning.

Ett 40tal dagfjärilsarter och många sällsynta vildbin är kända från Alderängarna och en del arter finns fortfarande kvar. När landskapet var mer öppet på 1980-talet häckade silvertärna och större strandpipare. Idag är det mesta igenvuxet förutom det område som röjts på busk och tall. Problemet är att igenväxningen av ljung är snabb, en art som tillsammans med mjölon är allelopatisk, dvs utsöndrar gifter som tränger undan andra arter. Vid besök vid källorna i Västra Alderängarna sågs stjärtmes, spillkråka, trana, sångsvan, enkelbeckasin, skogssnäppa, svartmes, morkulla, talltita, fiskgjuse. I en grov asp med spillkråkhål flög det ut en skogsduva, en tidigare okänd art i området

Limniska naturmiljöer

Österdalälven är starkt präglad av vattenkraftutbyggnad och flottningsrensning och har pga detta inte god ekologisk status. Vandrande harr och öring tar sig upp till Spjutmo kraftverksdamm där det är stopp för vidare vandring. En nyligen författad och lagakraftvunnen vattendom ger framtida förutsättningar för både återställning efter flottningskador och fiskvandringlösningar för flera uppströmsliggande kraftverk.

Vattensamlingarna som ligger inom Alderängsområdet får sitt vatten huvudsakligen genom utströmmande högmineraliserat grundvatten från Bonäsfältet. Dessa förutsättningar har gett upphov till en unik vattenlevande fauna och insektsliv.

Bäcken Kwaisle är ett ganska stort och dominerande vattendrag i östra delen och följer hela nipkanten mot Dynggrav. Den som söker sig bakåt finner alltså dess källor och tillflöden. Särskilt påtagligt är källflödet som rinner upp ur marken längs hela nipkanten i västra delen av Alderängarna. Vissa partier är ytterligt sankt och farliga att beträda.

Bäcknejonöga i Kwaisle. Foto: Bengt Oldhammer.

Kulturhistoria

Bild från 1937. Salunäbb till vänster. Observera öppen sand i Dynggravs sydöstra del.

Ortnamnsforskaren Bror Lindén skrev om Alderängarna i Svenska Turistföreningens årsskrift 1937. Han utnämnde redan då området till Moras ”vackraste och märkligaste naturskapelse”. Lindén har tolkat namnet Aldrajer (som är östnorsmål) som alöarna och inte alängarna som man skulle kunna tro. Troligen har dock namnet haft båda betydelserna beroende på olika sätt att bruka marken. Namnen från domböcker under 1600- och 1700-talet är nämligen följande, med stavning av Lindén (1937): allderänge 1655, alderöjar 1668, Alderöje 1690, Alderängarne 1745, Alderöarne 1746.

Förr var landskapet mycket mer öppet, dels genom slätter och bete, dels som en följd av vatten- och iserosion längs Österdalälven och de lägre liggande delarna av området. När kraftverken (fem stycken) med början på 1950-talet byggdes längre upp längs älven, främst Trängslet, var det början till slutet för många unika älvmiljöer. Klapperstensmarker, ängar och sandrevlar som funnits i årtusenden är snart ett minne blott. Överallt växer detta landskap igen.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Jakt förekommer ytterst sparsamt inom reservatet. Jakten på älg, bäver, hare, räv, rådjur, mink, mård och grävling är inte reglerad i reservatsföreskrifterna. Övrig jakt är förbjuden inom reservatet. Västra Alderängarna ingår i Östnors viltvårdsområde. Sportfiske bedrivs huvudsakligen i Österdalälven som ingår i Dalälvens fiskevårdsområde. Skoteråkning och transport med fyrhjuling är inte tillåtet inom reservatet. Kanoting förekommer i Österdalälven. Skogsvägar och större stigar använd till och från av cykelentusiaster. De allra flesta reservatsbesökarna tillhör det vandrande släktet, som kommer dit för att få en fantastisk naturupplevelse.

Infrastruktur

Några skogsvägar går in i området. Dels en väg från parkeringen vid riksväg 70, dels en väg längs Österdalälven, samt en väg som går genom vattenstråk till befintlig hölada. Vägen från parkeringen är försedd med vägbom. Vägarnas beskaffenhet tillåter endast förvaltarens transport med fyrhjuling och traktor för underhåll och skötsel av reservatet.

Källförteckning

Abenius, J. och Hellqvist, S. 2008. Steklar i Dalarnas sandtallskogar 2007. Länsstyrelsen Dalarna 2008:19.

Aronsson, M. 2007. Landskapets utveckling. I Edqvist, M. och Karlsson, T. (red) 2007. Smålands flora.

- Berglind, S.-Å. 2004. Area-sensitivity of the sand lizard and spider wasps in sandy pineheath forests – umbrella species for early successional biodiversity conservation? – *Ecol. Bull.* 51: 189–207.
- Brusewitz, G. och Emmelin, L. 1985. Det föränderliga landskapet. LT.
- Bratt, L. och Ljung, T. 1993. Dalarnas ängar och betesmarker. Länsstyrelsen.
- Cederberg, B. och Persson, H. 1976. Alderängarna. Meddelande från Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
- Cederberg, B. 1982. Bonäsfältets ändrade ansikte. I *Natur i förvandling*. Jubileumsnummer av tidskriften Björnramen nr 5 1985.
- Cederberg, B. 1987. Skandinavians nordligaste förekomst av sandödla. *Dala-Natur* nr 1.
- Cederberg, B. 1987. Slå för fjärilen på ängen. *Dala-Natur* nr 3.
- Eliasson, C.U. 2013. Styggforsen – en värdefull miljö för hotade barrskogsfjärilar. *Inocellia* (i tryck).
- Granerot, A. 1984. Vegetation och flora. Ur Mora, Sollerö, Venjans och Våmhus socknars historia. 1.
- Janols, A. 2012. Ängssvampar i Dalarna. Länsstyrelsen Dalarna Rapport 2012: 10.
- Karlsson, T. (red). 1983. Floristiska notiser. *Svensk Botantisk Tidskrift* 77:195-200.
- Länsstyrelsen Dalarna. <http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturresvaten/mora/alderangarna/Pages/mer-om-alderangarna.aspx>
- Lannerbro, R. 1953. Morabygdens geologi och Ther nu Ähr Elf war förra Landh. Mora hembygdsbok , del 1.
- Larsson, B. 2008. Vildbin i Dalarnas odlingslandskap. Rapport 2008:18. Länsstyrelsen Dalarna.
- Lindén, B. 1937. Aldrajer - ett märkligt naturstykke i Mora. STF:s årsskrift.
- Ljung, T. 2000. Landet bortom tiden. Länsstyrelsen Dalarna.

Lundqvist, R. 2011. Regnkatastrofen på Fulufjället 1997. Naturvårdsverket dokumentation av de svenska nationalparkerna nr 27. Se särskilt kapitlet "I sitt sammanhang".

Mora kommun. Skötselplan för naturreservatet Alderängarna Mora kommun 1998-01-30. Stencil.

Naturvårdsverket. 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Rapport 5788.

Naturvårdsverket. 2013. Förvaltning av skogar och andra träd bärande marker i skyddade områden – vägledning för förvaltning av nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden och områden med naturvårdsavtal. Rapport 6561.

Nilsson, C. 1992. Conservation Management of Riparian Communities. In Ecological principles of nature conservation.

Nordiska Ministerrådet. 2001. Geodiversitet I Nordisk naturvård.

Oldhammer, B. 1987. Översvämningarna på Alderängarna 1984-85. Svensk Botanisk Tidskrift 81.

Oldhammer, B. 1985. Alderängarna – natur i förvandling! I Natur i förvandling. Jubileumsnummer av tidskriften Björnramen nr 5 1985.

Oldhammer, B. 1990. Björnramen nr 1. Omslagsbild med vy över en helt skogsbevuxet lövlandskap.

Oldhammer, B. 2001. Aldrjers klapperstensmiljöer dömda till undergång. Trollius nr 27.

Oldhammer, B. 2010. Sandödlestudier i Mora och Orsa 2010 med syfte att leta äggläggningsgropar. Länsstyrelsen Dalarna.

Oldhammer, B. 2011. Sandödlestudier i Mora och Orsa 2011 med syfte att leta äggläggningsgropar. Länsstyrelsen Dalarna.

Oldhammer, B. 2012. Dynamik och igenväxning vid Österdalälven, Siljan och Orsasjön. Fauna och Flora 107:3 2-7.

Palm, T. och Lindroth, C.H. 1936. Coleopterfaunan vid Klarälven. Ark. Zool. 28A, 1-42.

Romson, A. 1991. Ängsslåtter vid Alderängarna. Björnramen nr 3.

Sander, J. 2007. Alderängarna – eventuell utökning. Ett A4 med karta. PDF 20130409141030679. Länsstyrelsens Dalarna.

Stokland, J.N., Siitonen, J. & Jonsson, G.G. 2012. Biodiversity of Dead Wood. Cambridge University Press.

Wallgren, M. och Berglind, S-Å. 2002. Inventering av sandödlor *Lacerta agilis* i Dalarnas län med synpunkter på hot och skötsel. Länsstyrelsen Dalarna 2004:8.

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet med naturreservatet är att bevara den variationsrika miljön med vattensamlingar, sumpskogar, äldre lövskogsområden, branta öppna sandpartier, gamla slåttermarker, och klapperstenstränder längs Österdalälven. Området med dess särpräglade växt- och djurliv och inte minst den rika insektsfaunan, ska få utvecklas fritt. Möjligheter till naturvårdande skötselåtgärder och eventuell naturvårdsbränning samt skötselåtgärder på slåttermarker och klapperstensfält kvarstår.

Skydda och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter

Syftet är att genom naturvårdande skötselåtgärder, såsom exempelvis borttagande av gran och tallplanteringar, se till att öppna gamla slåttermarker och klapperstensfält som representerar de naturliga översvåmningsmarkerna i Alderängarna. Syftet är också att skydda och gynna äldre lövskogsområden längs vattenlinjerna och givetvis bevara sumpskogsområdena. Gamla slåttermarker kommer att öppnas och skötas för en gynnsam utveckling. Dessutom är syftet att påskynda utvecklingen av höga naturvärden i delområden där naturvärdena idag är låga.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Naturreservatet har även som syfte att, i den mån höga biologiska värden inte påverkas negativt, underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett område av stort skönhetsvärde.

Syftet ska tillgodoses genom:

- Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets livsmiljöer samt växt och djursamhällen. Vissa områden med särpräglad flora och fauna kan lämnas för fri utveckling.
- Återställande och brukande av gamla slåttermarker. Öppnande av klapperstensfält. Avverkning/Naturvårdsbränning i barrskog med låga naturvärden, med inriktning att gynna uppkomsten av lövssuccessioner.

- Anläggande av leder och rastplats och restaurera ängslada för att underlätta för besök.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet/skötselområdet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 4 skötselområden:

1. Klapperstensfält
2. Slätterängar och äldre ängsmarker
3. Lövskog
4. Vatten
5. Friluftsliv och anläggningar
6. Områden för fri utveckling

Skötselområde 1: Klapperstensfält

Beskrivning

I området finns unika klapperstensmarker med varierande grad av igenväxning. Klapperstensfälten har ett betydande inslag av yngre tall. Vissa delar har mycket gräsvegetation och andra delar har mycket tunt vegetationsskikt med rikliga mängder av kattfotsrosetter.

Bevarandemål

Klapperstensfälten närmast älven återskapas. Målsättningen är att få tillbaka typiska arter som exempelvis kattfot, ängsvädd, fjällnejlika och en särpräglad svampflora som exempelvis hartryffel. Fjärils och insektsfaunan ska gynnas. Klapperstensmarkerna längre österut tillåts ha inslag av löv, huvudsakligen Björk och Asp. Eventuella gamla granar sparas.

Skötselåtgärder

Närmast älven restaureras och återskapas klapperstensfälten genom röjning av tall och busk och efterföljande bränning, speciellt där gräsvegetationen och

ljung dominerar. Tall röjs bort helt. Äldre tall kan behöva ryckas upp med rötter. Ett fåtal gamla granar som finns i området sparas. Löv återskapas och gynnas i klapperstensfältens östra delar. Om beskuggning av klapperstenfälten där blir besvärande eller om expansion av björk blir påtaglig, kan åtgärder övervägas.

Löpande skötsel

Röjning och bränning är en återkommande skötselåtgärd.

Klapperstensstrand möjligt att restaurera. Älven i bakgrunden. Foto: Bengt Oldhammer.

Skötselområde 2: Slätterängar och äldre ängsmarker

Beskrivning

I området finns rester av slätterängar med lång hävdhistoria och en gammal ängslada. Västra Alderängarna saknade till större delen slätterängar och dominerades istället av bete där djuren åt gräs och buskar. Främsta orsakerna till bristen av slättermarker var dels klapperstensfälten i sydväst och dels att övriga markområden hade många vattendrag och lokar. Marken är dessutom ojäm och full med svackor, vilket försvårar ängsbruk. På den gamla ängsladan växer varglav

Bevarandemål

De gamla slåtterängarna i Västra Alderängarna återskapas genom slåtter, bete och röjning. Gräsmarken ska vara starkt präglad av slåtter.

Förekomsten av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärleväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter av samma slag som i Alderängarnas hävdade marker. Även markernas svampflora ska vara artrik och hysa typiska arter. Kanske kan krävande ängssvampar som idag finns i intilliggande reservat Alderängarna komma dit i framtiden.

Skötselåtgärder

Idag är det för hög belastning av kväve och för mycket skugga på ängsresterna. Öppna gläntor med gammal ängsmark ska bibehållas. All gran huggs bort och stubbarna fräses för att återskapa ängsmark. I söder bibehålls värdefull lövskog. Den gamla ängsladan lyfts och rustas.

Löpande skötsel

När grässvålen återuppstår efter restaureringsåtgärder, slåttas ängen varje år och gräset forslas bort i likhet med skötselåtgärderna i intilliggande reservat Alderängarna.

Äldre ängsmarker vid ängsladan har ett parti med gran som förmörkar.

Foto: Bengt Oldhammer.

Skötselområde 3: Lövskog

Beskrivning

Ett varierande område med både lövskog, blandskog, tallskog och en del grandungar. En del partier med ungt löv, men det finns även gammalt löv med kontinuitet. Igenväxningsmarker med asp, björk, sälg och buskar som hägg, olvon och try. Gran och tall sprider sig snabbt i området. Här finns också myrmarkerna med källflöden, lokar, bäckar och lite större vattendrag med underjordisk dränering i gamla erosionsrännor. I västligaste delen finns sandnivor med några små öppna solbelysta sandytor som kan hysa sandödlor.

Bevarandemål

Skogen i området bör inte tillåtas bli en jämntät skog. Luckor av olika slag som skapar rejält solinflöde bör eftersträvas rent generellt. Yngre gran och

tall områden ersätts med löv i så stor utsträckning som möjligt. Mängden död ved ska öka. Områdets gammeltallar gynnas och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. Äldre grupper av gran sparas. I sandniporna skapas flera öppna sandytor

Skötselåtgärder

Yngre tall och gran röjs bort och lövet lämnas. Naturvårdsbränning sker på lämpliga partier. För att öka mängden död ved kan granar ringbarkas och fällda granar kan lämnas kvar. Gammeltallar, partier med gammelskog och äldre gran lämnas orörda. Skonsamma avverkningar med minimal sönderkörning måste eftersträvas. Fuktiga marker intill lokar, källdrog och vattendrag kräver extra försiktighet. Sandpartier i nipan öppnas upp.

Löpande skötsel

Återkommande röjning av gran efter behov, naturvårdsbränning

Skötselområde 4: Vatten

Beskrivning

Österdalälven är starkt präglad av vattenkraftutbyggnad och flottningsrensning och har pga detta inte god ekologisk status. Vandrande harr och öring tar sig upp till Spjutmo kraftverksdamm där det är stopp för vidare vandring. En nyligen författad och lagakraftvunnen vattendom ger framtida förutsättningar för både återställning efter flottningsskador och fiskvandringsslösningar. Vid högvatten har vatten från älven tidigare letts in i de låglänta stråken med erosionsrännor. Numera fungerar inte den överledningen av vatten.

Skötselåtgärder

Biologisk återställning av österdalälven sker i samråd med kommunen, länsstyrelsen och Dalälvens fvo. Restaureringen sker i etapper under lågvattensäsong. Åtgärder vidtas så att vissa sidofårar återigen kan få ett naturligt inflöde av vatten från Dalälven.

Löpande skötsel

Biologisk återställning av Österdalälven sker i etapper. Efter en återställningsetapp kontrolleras att återställningen har den önskade effekten på livet i vattnet.

Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Iordningställd parkeringsyta med skyltning finns vid riksväg 70. Informationsskyltar placeras vid parkeringen och vid de två skogsvägarna med infarter från väster. Ängsladan i skötselområde 2, restaureras varsamt, led till ladan iordningsställs. Rastplats med eldplats iordningställs vid älvkanten i skötselområde 1.

Bevarandemål

Reservatet är tillgängligt och ett välbesökt friluftsområde. Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via Mora kommuns hemsida. Väl fungerande Pplats finns.

Skötselåtgärder

Informationstavlor anordnas vid väginfarter till reservatet. Led till ängslada iordningställs. Rastplats med eldstad lokaliseras till älvstrand. Restaureringsåtgärder planeras för befintlig ängslada. Skyltningsbehov för leder kan utredas.

Löpande skötsel

Information och föreskrifter för reservatet hålls uppdaterade på skyltar och på Mora kommuns hemsida. Stigar och leder upprätthålles och underhålls för reservatsbesökare.

Skötselområde 6: Område för fri utveckling

Beskrivning

Inom skötselområde 1–3 finns naturligtvis enklaver med speciell flora och ett särpräglat insektsliv som kräver livsrum med lång kontinuitet. Dessa områden ska lämnas för fri utveckling och övervakas för se om förändringar sker i miljön som kan påverka populationerna. Naturligtvis förändras livsmiljön över tid och andra arter tar över. Detta faktum kan innebära att vissa skötselåtgärder kan vidtas för att skapa bättre förutsättningar för bevarandevärde arter.

Bevarandemål

Bevara och övervaka den speciella floran och den särpräglade insektsfaunan som kräver lång kontinuitet av sin levnadsmiljö för att leva och utvecklas.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder planeras.

Ängslada Västra Alderängarna. Slåttern på de gamla ängarna upphörde troligen på 1940 talet. Foto Bengt Oldhammer

Dessa ristningar är från ängsladan i västra Alderängarna, Årtalen skvallrar förmodligen om tidigare slåtter. Årtal som hittades var 1900 och 1931 ovan, nedan 1929 och därefter 1923–24, 1932. På 1940-talet upphörde slåttern i området enligt muntliga uppgifter. Foto: Bengt Oldhammer.

Jakt och fiske

Jakt förekommer sparsamt inom reservatet. Jakten på älg, bäver, hare, räv, rådjur, mink, mård och grävling är inte reglerad i reservatsföreskrifterna. Korttidjakt och övrig jakt är förbjuden inom reservatet. Jaktbestämmelserna är anpassade till intilliggande reservat Alderängarna som är mycket välbesökt av allmänheten.

Västra Alderängarna ingår i Östnors viltvårdsområde. Sportfiske bedrivs huvudsakligen i Österdalälven som ingår i Dalälvens fiskevårdsområde. Reservatsbestämmelser påverkar inte fisket.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Mora kommun. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, samråd bör ske med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp och utvärdera genomförda skötselåtgärder, samråd bör ske med enheten för naturskydd på länsstyrelsen.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Prio	Åtgärd	Mål med åtgärden	När	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns	Synliggöra reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Ökad tillgänglighet	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	webbplats	Ökad tillgänglighet	Inom 1–5 år	Mora kommuns hemsida	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Naturvårdsbränning och andra skötselåtgärder	Restaurera klapperstensfält och gammal ängsmark och skog med låga naturvärden	Inom 1–10 år	Skötselområde 1, 2, 3	Återkommande
3	Iordningställande och underhåll av ängslada och rastplats	Ökad tillgänglighet	När medel finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
3	Restaurering av Österdalälven	Ökad biologisk mångfald	När medel finns	Skötselområde 4	Återkommande

Bilagor

Bilaga 1 Översiktskarta

Bilaga 2 Skötselplankarta

Bilaga 3 Förekommande arter se www.artportalen.se

Bilaga 3

Några artlistor är inte sammanställda här. För den vetgirige rekommenderas ett besök på www.artportalen.se för att få en helhetsbild av artsammansättningen i Alderängarna. När det gäller fåglar och växter och några artgrupper insekter som dagfjärilar och bin, hänvisas till tidigare inventeringslistor från naturreservatet Alderängarna. En ny fågeltaxering bör göras för Västra Alderängarna. En mycket omfattande svamp och insektsinventering har utförts i samband med naturinventering av Västra Alderängarna. För den specialintresserade finns naturinventeringen med artlistor hos Miljökontoret Mora kommun.